

موضوع الدرس: فعل مجهول

در تمام زبان‌ها برای انجام یا تحقق هر فعلی به انجام‌دهنده یا فاعلی نیازمندیم. اما گاهی و بنا به عواملی (مشخص بودن فاعل، عدم تمایل در ذکر فاعل و...)، از ذکر فاعل در جمله خودداری می‌کنیم. به این ترتیب، فعل به دو نوع تقسیم می‌شود:

۱- فعل معلوم: فعلی که فاعلش در جمله ذکر شده باشد: خَلَقَ اللهُ الْإِنْسَانَ ضَعِيفًا: خدا انسان را ضعیف آفرید.

۲- فعل مجهول: فعلی که فاعلش در جمله ذکر نشده باشد: خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا: انسان ضعیف آفریده شد.

با دقت بر دو این مثال و ترجمه آنها به تغییراتی در جمله مجهول پی می‌بریم:

الف) حذف فاعل ب) جانشینی مفعول به جای فاعل در جمله و هماهنگی فعل با آن ج) تغییر ساختار فعل

دو مورد (الف و ب) در زبان عربی و فارسی مشترک هستند، اما تغییر فعل معلوم به مجهول در این دو زبان با هم تفاوت دارد:

- زبان فارسی: ریشه فعل + پسوند (ه) + فعل (شد) آفریده شد.

- زبان عربی: تغییر حرکات فعل

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

چگونه فعل عربی را به مجهول تبدیل کنیم؟

۱- فعل ماضی: حرف دوم ریشه فعل (نه حرف دوم فعل) را مکسور (____) و تمام حروف متحرک (به غیر از حروف ساکن) قبل از آن را مضموم (____) می‌کنیم:

خَلَقَ ← خُلِقَ أَرشَدَ ← أُرشِدَ اِشْتَغَلَ ← اِشْتُغِلَ اِسْتَخْرَجَ ← اِسْتُخْرِجَ

۲- فعل مضارع: حرف دوم ریشه فعل (نه حرف دوم فعل) را مفتوح (____) و فقط حرف مضارعه را مضموم (____) می‌کنیم:

يَخْلُقُ ← يَخْلُقُ يُرشِدُ ← يُرشِدُ يَشْتَغَلُ ← يَشْتَغَلُ يَسْتَخْرِجُ ← يَسْتَخْرِجُ

خودآزمایی ۱: آیات زیر را به فارسی ترجمه و سپس فعل مجهول را مشخص کنید.

﴿أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبْرِيلِ كَيْفَ خُلِقَتْ﴾ الغاشية: ۱۷

مای درس

﴿يُعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيماهُمْ﴾ الرحمن: ۵۵

www.my-dars.ir

﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ﴾ البقرة: ۱۸۳

﴿شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ﴾ البقرة: ۱۸۵

استاد: دکتر نعمت الله مقصودی

مبحث: جزوه جامع عربی دهم

v

خودآزمایی ۲: فعل‌های جدول را ترجمه کنید.

تَنْصُرُونَ:	تُنْصَرُونَ:	فُتِحَ:	فَتَحَ:
يُشَاهِدُونَ:	يُشَاهَدُونَ:	يُخْرَجُ:	يُخْرَجُ:
يُخَرَّبُ:	يُخَرَّبُ:	أَسْتُخَدِمُ:	أَسْتُخَدِمُ:

فَنُ التَّرْجَمَةِ

در سال گذشته با ترکیب‌های اضافی - وصفی در زبان عربی آشنا شدیم و به تفاوت آن با زبان فارسی پی بردیم؛ یادگرفتیم که صفت در ترکیب‌های اضافی - وصفی عربی بعد از مضاف الیه، ولی در فارسی قبل از مضاف الیه قرار می‌گیرد. مثال:

شَجَعْنَا فَرِيقَنَا الْفَائِزَ أَمْسٍ: دیروز تیم برنده‌مان را تشویق کردیم.

أَشْتَغَلُ فِي مَزْرَعَتِنَا الْكَبِيرَةِ كُلَّ يَوْمٍ: هر روز در کشتزار بزرگمان کار می‌کنم.

ملاحظه می‌کنید که کلمه سوم (صفت) در ترکیب‌های اضافی - وصفی، همواره با (ال) به کار می‌رود. اکنون به مثال‌های زیر توجه و آنها را با هم مقایسه کنید:

۱- حَقِيبَةٌ سَعِيدٌ الْجَمِيلَةُ: کیف زیبای سعید حقیبه سعید الجميله: کیف سعید زیباست.

۲- أَعْمَالُهُ الصَّالِحَةُ: کارهای زیبای او أَعْمَالُهُ صَالِحَةٌ: کارهای او زیباست.

۳- صَدِيقِي الْمَجْتَهِدُ: دوست تلاشگر صَدِيقِي مَجْتَهِدٌ: دوستم تلاشگر است.

استاد: دکتر نعمت الله مقصودی

مبحث: جزوه جامع عربی دهم

نتیجه: تا زمانی چنین کلماتی را به صورت ترکیب اضافی -وصفی ترجمه می‌کنیم که اسم سوم (صفت) به همراه (ال) باشد. اگر این اسم، بدون (ال) باشد، صفت نیست و خبر جمله محسوب می‌شود و در ترجمه با فعل (است) همراه می‌گردد.

خودآزمایی: آیات زیر را به فارسی ترجمه و سپس موصوف و صفت را مشخص کنید.

﴿فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ﴾ الْوَاقِعَةُ: ۹

﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ﴾ يُونُسُ: ۲۴

السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir